

Указ

На основу члана 74. тачка 6. Устава, а у вези члана 7. Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ проглашује Основни закон о експропријацији, који су донели Савезно веће и Веће народа Народне скупштине ФНРЈ, а који гласи

Основни закон о експропријацији

*Закон је објављен у "Службеном листу ФНРЈ", бр. 28/47
од 4.4.1947. године.*

Опште одредбе

Члан 1.

Непокретна имовина и права на непокретној имовини могу се експроприсати кад то тражи општи интерес извођења корисних радова за сврхе друштвено-економског и културног подизања и развоја народа, а нарочито ради:

а) грађења железница, трамваја, путева, тунела, мостова, аеродрома, пловних канала, као и подизања зграда и постројења која су везана за ове објекте а намењена су њиховом одржавању и коришћењу,

б) подизања насипа за одбрану од поплава, грађења канала и смештаја цеви за одвођење великих вода, наводњавања или исушивања као и подизања пумпних станица,

в) грађења речних и поморских лука, пристаништа и зимовница, обалских докова, бродоградилшта, складишта,

г) регулације текућих вода,

д) регулације бујица (вододерина) као и пошумљавања које се врши у том и другом циљу,

ђ) подизања војних грађевина, вежбалишта, утврђења и других објеката за потребе народне одбране,

е) подизања постројења телеграфске, телефонске и радио мреже,

ж) изградње насеља, подизања стамбених и јавних зграда,

з) извршења регулационог плана појединих насеља, места и градова, комасације, арондације, мелиорације, асанације, изградње водовода, канализација, гасовода, централа за производњу и постројења за пренос и извођење електричне енергије,

и) подизања јавних купатила, отварања и заштите минералних и топлих вода,

ј) подизања вежбалишта, игралишта и домова за физкултуру,

к) подизања силоса, расадника, машинских, семенских, сточних станица,

л) подизања и проширења рударских, индустријских и других привредних предузећа,

љ) подизања школа, музеја, уметничких галерија и других општенародних културно просветних и уметничких установа.

Исто тако, кад то тражи општи интерес, могу се експроприсати предмети нарочите културне, уметничке и историске вредности, као и имовинска права.

Члан 2.

Експропријација се може вршити у корист државе за потребе савезних органа, установа и предузећа, као и за потребе органа, установа и предузећа народних република, аутономне покрајине, аутономне области и

административно-територијалних јединица, као и у корист задруга, задружних и других организација и радног народа.

Члан 3.

Експропријација се може вршити само на основу акта о експропријацији надлежног државног органа.

Акт о експропријацији има нарочито садржати одредбе о томе у чију се корист и за које потребе врши експропријација и о предмету експропријације.

Члан 4.

У случају експропријације у корист државе акт о експропријацији доноси:

а) Влада ФНРЈ ако се експропријација врши за потребе општедржавног значаја, или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја двеју или више народних република,

б) Министар народне одбране ако се експропријација врши за војне потребе или за потребе народне одбране,

в) влада народне републике ако се експропријација врши за потребе општег значаја за републику, или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја двају или више округа исте народне републике или двају или више срезова народне републике у којој нема округа,

г) Главни извршни одбор Народне скупштине Аутономне покрајине Војводине и Обласни извршни одбор Обласног народног одбора Косовско-метохиске области ако се експропријација врши за потребе општег значаја за Аутономну покрајину, односно Аутономну област или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја двају или више срезова Аутономне покрајине, односно Аутономне области,

д) извршни одбори обласног народног одбора и окружног народног одбора ако се експропријација врши за потребе локалног значаја за област односно округ или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја двају или више срезова исте области односно округа,

ђ) извршни одбори среског народног одбора и градског народног одбора ако се експропријација имовине врши на подручју среза односно града за потребе локалног значаја. Извршни одбори среског народног одбора доносе акт о експропријацији, на предлог месног народног одбора, и за потребе места.

Виши орган може овластити нижи орган на чијем се подручју налази имовина која је предмет експропријације, да донесе акт о експропријацији за који је по претходном ставу надлежан тај виши орган.

Члан 5.

У случају експропријације у корист задруга, задружних и других организација акт о експропријацији доноси, на њихов предлог, срески односно градски извршни одбор на чијем се подручју налази имовина која је предмет експропријације.

Члан 6.

Акт о експропријацији који доносе срески, градски, окружни и обласни извршни одбори као и Главни извршни одбор подноси се на потврду влади народне републике.

Члан 7.

Експропријација може бити потпуна или делимична.

Потпуна је она експропријација којом се имовина односно право на имовини одузима од њеног сопственика, односно имаоца.

Делимична је она експропријација којом се на имовини другога установљава службеност или закуп.

Члан 8.

Привремено се може заузети имовина ради њеног коришћења у сврху извођења радова из чл. 1. овог закона, без одузимања права власништва на њој.

Ово заузимање престаје чим престане потреба због које је одређено.

Члан 9.

У случају потпуне експропријације непокретности експропријација се односи и на зграде и постројења која се на њој налазе уколико се сматрају непокретностима по правилима грађанског права. Остала постројења сопственик је дужан уклонити, у ком ће му се случају накнадити трошкови према ст. 3 овог члана.

Ако зграда из претходног става служи за смештај каквог индустриског или другог предузећа са машинским уређајем на које се експропријација изрично не односи експропријација обухвата уграђене инсталације, које се по правилима грађанског права сматрају саставним делом зграде, само онда ако се после одвајања од зграде не могу више корисно употребити. У противном сопственик је дужан уклонити овакве инсталације, у ком ће му се случају накнадити трошкови према ст. 3 овог члана.

Под трошковима из претходних ставова разумеју се потребни трошкови како за уклањање инсталација тако и за њихов пренос и смештај на другом месту, односно за поновно инсталисање у другој згради.

Члан 10.

Ако услед експропријације једног дела непокретности њен преостали део постане неупотребљив за сопственика, може се на његово тражење експроприсати и преостали део.

Накнада

Члан 11.

Сопственику ће се дати накнада за експроприсану имовину.

Накнада ће се дати у висини просечне прометне вредности, коју експроприсана имовина има на дан процене.

При одређивању те вредности не узима се у обзир изгубљена добит ни нарочита вредност коју имовина може имати лично за сопственика. Исто тако не узимају се у обзир поправке и побољшања која изврши сопственик или која на други начин настану после забележбе експропријације у земљишне (интабулационе, заставне) књиге.

Члан 12.

У случају делимичне експропријације накнада ће се дати само онда ако је непокретност услед експропријацијом установљене службености изгубила од

своје дотадашње прометне вредности. У овом случају накнада претставља ту смањену вредност и даје се једном за свагда.

У случају закупа накнада се састоји из закупнине закупљене имовине рачунајући од дана њеног узимања у посед.

Члан 13.

Накнада за привремено заузеће састоји се из једнократне накнаде или из закупнине заузете имовине, рачунајући од дана њеног узимања у посед.

Члан 14.

Ако је потпуно или делимично експроприсана или привремено заузета непокретност засејана па се приносом са ње сопственик односно поседник не може користити услед експропријације, накнада обухвата и вредност просечног приноса те сетве.

Члан 15.

Накнада за имовину експроприсану у корист државе може се састојати како у новцу тако и у државним обвезницама, а у случају експропријације непокретности и у давању друге непокретности у замену за експроприсану.

Накнада у новцу и у непокретности одредиће се ако је експроприсана имовина претстављала једини или најважнији извор за издржавање сопственика, његове уже породице и лица која је сопственик дужан издржавати.

У случају експропријације која се не врши у корист државе накнада се може састојати само у новцу или у давању друге непокретности у замену за експроприсану.

Ако, у случају замене непокретности, на експроприсаној непокретности постоје терети они ће се пренети на непокретност која се даје у замену.

Члан 16.

Влада ФНРЈ прописаће уредбом ближе одредбе о издавању државних обвезница за накнаду експроприсане имовине, о употреби у промету, каматама, начину и року амортизације ових обвезница.

Поступак

Члан 17.

Поступак експропријације спроводе средске односно градске експропријационе комисије на основу прописа овог закона и акта о експропријацији.

Члан 18.

Среска експропријациона комисија састоји се од:

- 1) једног судије надлежног средског суда,
- 2) једног одборника надлежног месног народног одбора,
- 3) једног одборника надлежног средског народног одбора.

Чланове као и претставнике средске комисије из реда чланова одређује средски извршни одбор.

Ако се експропријација врши за потребе вишег државног органа од средског народног одбора, у средску комисију улази и један претставник тог вишег државног органа кога одређује овај или други орган који он овласти.

Члан 19.

Градска експропријациона комисија састоји се од:

- 1) једног судије надлежног средског суда,
- 2) једног одборника надлежног градског народног одбора, а ако у комисију не улази претставник вишег државног органа по ст. 3 овог члана, од два одборника градског народног одбора.

Чланове као и претставнике градске комисије из реда чланова одређује градски извршни одбор.

Ако се експропријација врши за потребе вишег државног органа од градског народног одбора, у градску комисију улази и један претставник тог вишег државног органа кога одређује овај или други орган који он овласти.

Члан 20.

Среска односно градска експропријациона комисија одредиће потребне проценитеље, а на тражење председника комисије, ставиће јој се на расположење потребни стручњаци.

Члан 21.

Државни орган односно задруга или организација, за чије се потребе врши експропријација поднеће комисији писмене податке о предмету експропријације, као и друге податке који су потребни за правилно спровођење експропријационог поступка.

Ако се катастарски и земљишнокњижни подаци не могу поднети услед тога што катастарски планови и земљишне књиге не постоје или су ратом уништене односни подаци означиће се описивањем имовине и другим подесним начином.

Комисија може захтевати допуну ових података и може и сама или преко надлежних државних органа поднете податке проверавати и допуњавати.

Уколико је за прибављање података из претходних ставова потребно извршити радове премеравања или прегледања имовине, њен сопственик дужан је то дозволити.

Члан 22.

Претседник комисије одредиће решењем време и место првог састанка комисије. У решењу ће се навести презиме, име, занимање и пребивалиште чланова комисије, проценитеља као и сопственика имовине која је предмет експропријације. Сопственици и друга заинтересована лица позваће се овим решењем да присуствују састанку комисије, уз напомену да њихово отсуство неће спречити рад комисије.

Ово решење доставиће се:

- 1) надлежном месном народном одбору односно градском извршном одбору који ће га објавити на уобичајени начин и јавно истаћи у својим просторијама,
- 2) државном органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација, с позивом да одреди свог заступника у поступку експропријације.

Члан 23.

Пошто председник комисије на првом састанку објави присутнима почетак рада комисије, ова ће на лицу места извршити преглед, попис и процену имовине која је предмет експропријације.

О свом раду комисија води записник у који уноси све потребне податке за доношење решења о експропријацији (чл. 29), изјаве, приговоре и захтеве заинтересованих лица, као и закључке које је комисија донела. Записник потписује претседник комисије и записничар.

Члан 24.

Комисија ће чим изврши попис и процену имовине, пренети ову имовину у посед државном органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација.

Ако на предатом земљишту постоје зграде или постројења, њихово рушење и уклањање не може се извршити пре утврђивања њихове вредности по прописима овог закона, или пре него што се преко надлежног средског суда изврши обезбеђење доказа на основу којих се може накнадно извршити процена по прописима овог закона.

Члан 25.

Актом о експропријацији може се одобрити у хитним случајевима, да се државном органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација, преда одређена имовина у посед и пре њеног пописа и процене од стране комисије.

И у овом случају важи одредба чл. 24. ст. 2 овог закона.

Члан 26.

Чим се поднесу или прикупе писмени подаци о предмету експропријације (чл. 21), комисија ће затражити од надлежног средског суда да изврши забележбу експропријације у земљишним (интабулационим, заставним) књигама.

Члан 27.

Срески суд, чим прими захтев комисије за забележбу експропријације, завешће га у земљишнокњижни дневник (деловодни протокол интабулација, застава) и по службеној дужности наредиће забележбу експропријације у земљишним (интабулационим, заставним) књигама.

Од дана увођења овог захтева у земљишнокњижни дневник (деловодни протокол интабулација, застава) сопственик имовине губи право на њено отуђење и оптерећење на промену дотадашње културе земљишта и на предузимања било каквих радова на тој имовини.

Члан 28.

Пошто обави попис и процену комисија ће одржати јавну усмену расправу ради утврђивања чињеничног и правног стања у погледу имовине која је предмет експропријације и ради одређивања обима експропријације и износа накнаде, у сврху доношења решења о експропријацији (чл. 29).

На ову расправу позваће се заступник државног органа односно задруге или организације, за чије се потребе врши експропријација, сопственици имовине и друга заинтересована лица.

Члан 29.

По завршеној усменој расправи комисија доноси решење о експропријацији односно о привременом узимању на коришћење имовине, посебно за сваког сопственика.

Решење комисије садржи нарочито:

- а) у чију корист је извршена експропријација,
- б) тачно одређивање предмета експропријације,
- в) тачан износ накнаде,
- г) одређивање да ли ће се накнада дати у новцу, државним обвезницама или у давању у замену друге одређене непокретности.

Ово решење, потписано од претседника и чланова комисије, доставиће се државном органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација, сопственицима имовине и другим заинтересованим лицима.

Члан 30.

Против решења комисије донетог по претходном члану, има места жалби надлежном окружном суду у року од 8 дана по пријему решења.

Решење окружног суда је коначно.

Члан 31.

На основу правоснажног решења о експропријацији средњи суд ће на захтев комисије, брисати забележбу експропријације и извршити пренос и укњижбу права својине односно других експроприсаних права на корисника експропријације, са редом првенства који има забележба експропријације.

Сходно одредби претходног става поступиће се и у погледу преноса права својине на непокретности која се даје ранијем сопственику експроприсане имовине у замену.

Исто тако средњи суд ће у земљишним (интабулационим, заставним) књигама на захтев експропријационе комисије извршити друге уписе наређене правоснажним решењем комисије.

Члан 32.

Одмах по правоснажности решења о експропријацији комисија ће издати налог државном органу односно задрузи или организацији, за чије је потребе извршена експропријација да поступи према том решењу у погледу накнаде ранијем сопственику експроприсане имовине.

Члан 33.

У погледу заштите предмета нарочите културне, уметничке или историске вредности важе прописи Општег закона о заштити споменика културе и природних реткости од 1. октобра 1946.

Члан 34.

Експропријационе комисије и окружни судови, у предметима експропријације по овом закону поступаће према правилима ванпарничног поступка.

Члан 35.

Трошкове експропријационог поступка (комисија, проценитеља стручњака, помоћног особља, утрошеног материјала) сноси државни орган односно задруга или организација, за чије се потребе врши експропријација. Они сnose и таксе

за укњижбу, забележбу и брисање у земљишним (интабулационим, заставним) књигама, уколико посебним законским прописима нису ослобођени плаћања ових такса.

У случају експропријације не плаћа се порез на промет производа и услуга.

Прелазне и завршне одредбе

Члан 36.

Експропријациони поступак отпочет по прописима који су издати од надлежних државних органа у Федеративној Народној Републици Југославији до ступања на снагу овог закона наставиће се по тим прописима, а у погледу накнаде важе прописи овог закона.

Члан 37.

Ступањем на снагу овог закона престају важити сви досадашњи прописи о експропријацији, изузев случаја на претходног члана.

Члан 38.

Допунски закони народних република могу прописати ближе одредбе о поступку експропријационих комисија.

Овлашћује се Министар правосуђа ФНРЈ да у сагласности са Претседником Владе ФНРЈ доноси упутства за спровођење овог закона.

Члан 39.

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије".

У бр. 632

1. априла 1947. године

Београд

**Претседништво Президијума Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар,
Миле Перуничих, с.р.

Претседник,
др **Иван
Рибар**, с.р.